

DÎVÂN'DA KULLANILAN SANATLAR

Ulu Ârif Çelebi'nin şiirlerinde, diğer bir kısım şairlerde görülen sanat yapma ve şairlik gücünü gösterip bu gücü kabul ettirme konusunda bir gayret görülmemektedir. Lâkin o da her şair gibi yeri geldikçe çeşitli lafzî ve mânevî sanatlara şiirlerinde yer vermiştir. Dîvân'da daha çok teşbih, tekrîr, telmih, iktibas, tenâsüb ve tescî gibi sanatlar göze çarpmaktadır.

Ulu Ârif Çelebi'nin kullandığı sanatlarla ilgili örneklerden bir kaç şunu şekilde sıralanabilir:

Dîvân'da bulunan aşağıdaki beyitlerde tersî ve tescî¹²³ sanatları kullanılmıştır:

[1/2]

بهر دو روزه لذتی جاه و جلال و نعمتی

عمر عزیز را مده همچو هبّا تو بر هوا

Behr-i du rûze lezzetî câh u celâl u ni‘metî

‘Omr-i ‘azîz râ medeh hemçu hebâ tu ber hevâ

İki günlük lezzet, makam, yücelik ve nimet için değerli ömrünü bir toz gibi havaya savurma, hebâ etme.

123 Tercî ve tescî sanatları hakkında geniş bilgi için bkz. Veyis Değirmençay, Funûn-i Belâgat ve Sınâât-ı Edebî, 63-65; Tâhirü'l-Mevlevî, Edebiyat Lûgati, 131, 166.

[77/2]

در جان ما جانان تویی در دست مافرمان تویی

وین بنده را سلطان تویی گر از برت ببریده ام

Der-cân-i mâ cânân tûyî der-dest-i mâ fermân tûyî

V'în bende râ sultân tûyî ger ez-beret bubrîdeem

Canımıza canan sensin, elimize ferman sensin. Senden ayrı olsam da
benim için sultan sensin.

[1/4]

عشق به فقر درج کن مس وجود خرج کن

چونکه ز حق شنیده ای بانگ و صلاهی کیمیا

‘İşk be fakr derc kon mess-i vücûd harc kon

Çun ki zi Hak şenîdeî bang u salâ-yı kîmyâ

Aşkî fakrın içine kat, varlık bakırını harca. Zira kimya olan sesi ve çağrışı
Hak'tan duydun sen.

Ulu Ârif Çelebi Dîvânı'nda bulunan aşağıdaki beyitlerde de teşbih sanatı
kullanılmıştır:

[5/4]

عجب از آهنست اصل دل تو

و یا ای خوب رو از سنگ خارا

‘Aceb ez-âhenest asl-i dil-i tû

Ve yâ ey hûb-rû ez-seng hârâ

Ey güzel yüzlü! Acaba senin gönlünün aslı demirden mi, yoksa granitten
midir?

[58/11]

چون سمندر در دل آتش برو

چون قلندر طالب انوار باش

Çûn semender der dil-i âteş berev

Çûn kalender tâlib-i envâr bâş

Semender gibi ateşin ortasına git. Kalender gibi nurları isteyen ol.

[62/10]

همچو الف باش سر افراز و شاد رو مشو از تنگدلی میم و کاف

Hem çû elif bâş serefrâz u şâd
 Rev meşev ez-teng dilî mîm u kâf
 Elif harfî gibi başın yukarıda ve mutlu ol. Git, mim ve kef harfleri gibi
 gönlü kırık olma.

Aşağıdaki beyitlerde de telmih sanatına yer verilmiştir:

[1/8]

مایده سما بجو دست ز خوان خون بشو
 ترک ترنگین مگو بهر پیاز و گندنا
 Mâyide-yi semâ becû dest zi hân-ı hûn beşû
 Terk-i terengebîn megû behr-i piyâz u gendnâ
 Gökten gelen sofrayı ara, kanlı sofradan el çek. Soğan ve sarmısak için
 terencübini¹²⁴ bırakma sözünü söyleme.

[43/2]

این بوی بوی پیرهن یوسف منست
 وین هدهد از سبا پی اعلام می رسد
 İn bûy bûy-i pîrehen-i Yûsuf-i menest
 Vîn hudhud ez-Sebâ pey-i i' lâm mî-resed
 Bu koku, benim Yusuf'unun gömlek kokusudur. Hüthüt kuşu Sebâ'dan
 haberlerle geliyor.

[102/1]

ای بارخ تو قمر شکسته
 پیش لب تو شکر شکسته
 Ey bâ-ruh-i tû kamer şikeste
 Pîş-i leb-i tû şeker şikeste
 Ey senin yanağınla ayın bölündüğü! Ey senin dudağının önünde şekerin
 kırıldığı!

124 Eskiden ishal için kullanılan bir çeşit bitki.

[3/25]

خلعت خلت خليل از صدق يافت

همچنان تاج لعمرک مصطفى

Hil‘at-i hullet Halîl ez sıdk yâft

Hemçunân tâc-ı le‘amruk Mustafâ

İbrahim (as.) dostluk elbisesini sadakatle buldu. Muhammed Mustafa (sav.) da ‘ömrüne yemin olsun ki!¹²⁵ tacını, aynı şekilde taktı.

Aşağıdaki beyitte ise reddü’l-acuz ale’s-sadr sanatı bulunmaktadır:

[2/1]

از نور لاهوتی بیر این ظلمت ناسوت را

ناسوت را درهم شکن زآن پس نگر لاهوت را

Ez nûr-i lâhûtî beber in zulmet-i nâsût râ

Nâsût râ derhem şiken z’an pes niger lâhût râ

Dünyevî karanlığı, şu uhrevî nûrun üstünden kaldır. Önce madde alemini parçala, sonra uhrevî olanı gör.

Dîvân’da bulunan şu beyitlerde ise cinas sanatı bulunmaktadır:

[1/7]

در غلبات شوق حق همچو کلیم غرقه شو

تا که ز دُرد دُرد او صاف شوی چو مصطفا

Der galebât-ı şevk-i Hak hemçu Kelîm garka şev

Tâ ki zi durd-i derd-i û sâf şevî çu Mustafâ

Mustafa gibi derd şarabıyla saf olup temizlenmek için Hakk’ın yüce coşkusunda Musa kelîmullah gibi boğul.

[12/7]

از عقابش این عقاب اندر بلاست

کی شود طوطی جلیس هر غراب

Ez ‘ikâbeş îñ ‘ukâb ender belâst

Key şevved tûtî celîs-i her gurâb

Bu kartal, onun azâbından belâ içindedir. Papağanın kargayla beraber oturması nasıl mümkündür?

[4/3]

منوش از جام فانی زهر رنگین

ز جام جان نخور شهید و غسل را

Menûş ez-câm-ı fânî zehr-i rengîn

Zi-câm-ı cân behor şehd u 'asel râ

Fânî kadehten boyalı zehiri içme, can kadehinden bal ye.

[25/10]

نقل عقلست نقل و بحث و قیاس جمله از درس عشق ابجد نیست

Nukl-i 'aklest nakl u bahs u kıyâs

Cumle ez-ders-i 'ışk ebced nîst

Aklın işi, nakil, anlatım ve kıyastır. Hepsinin toplamı aşk dersinin başlangıcı olmaz.

Ulu Ârif Çelebi, aşağıdaki birinci beyitte کبر، ریا، زرق و فریب kelimeleriyle, ikinci beyitte تخت، تاجور، درگه، طبل، و لوا kelimeleriyle, üçüncü beyitte ise لیلی ve مجنون kelimeleriyle tenâsüp sanatını kullanmıştır:

[1/11]

کبر و ریا مشو مضل زرق و فریب را بهل

کبر مکن چو خاکی ای تا برسی به کبریا

Kibr u riyâ meşev muzil zerk u ferîb râ behil

Kibr mekon çu hâkîî tâ beresî be Kibriyâ

Kendini beğenme ve gösteriş sapıklığına gitme, ikiyezlülük ve aldatmayı bırak. Büyüklenme! Zât-ı Kibriyâya ulaşmak için toprak gibi ol.

[3/10]

بخت تخت ما تویی ای تاجور

کم مباد از درگهت طبل و لوا

Baht-ı taht-ı mâ tuyî ey tâcver

Kem mebâd ez dergehet tabl u livâ

Bizim tahtımızın bahtı sensin ey Padişah! Dergâhından davul ve sancak eksik olmasın.

[98/10]

اگر مجنون عشقی بهر لیلی

به مجنون خانه در زنجیر می رو

Eger Mecnûn-i 'ışkî behr-i Leylâ

Be-Mecnûn hâne der-zencîr mî-rev

Eğer Leyla için aşk Mecnun'u isen, evde zincire bağlanmış Mecnun'a git.

Ulu Ârif Çelebi Dîvânı'nda bulunan aşağıdaki beyitlerin birincisinde عاشق ve عشق kelimeleri, ikincisinde ise امان، امن ve ایمان kelimeleri arasında iştikak sanatı bulunmaktadır:

[25/6]

عقل جزوی عدوی عقل کلست عاشق و عشق جز که اسعد نیست

'Akl-ı cuz'î 'adû-yi 'akl-ı kullest

'Âşık u 'ışk cuz ki es'ad nîst

Cüz'î akıl, küllî akla düşmandır. Aşık ve aşk ise en büyük talihten başka bir şey değildir.

[17/5]

در عشق گریز و باش ایمن

ایمان و امان و امن آنجاست

Der 'ışk gurîz u bâş eymen

Îmân u emân u emn âncâst

Aşka kaç, güvende ol. İman da, emniyet de, güven de oradadır.

Dîvân'ın aşağıdaki beyitlerinde bulunan قوت دل مجروح ve جان می کنی kelimeleri mecaz sanatına örnek gösterilebilir:

[2/4]

جان می کنی از بهر نان در خورد نبود نان به جان

جان قوت روحانی خورد از عشق جو آن قوت را

Cân mî kenî ez behr-i nân derhord nebved nân be cân

Cân kût-i rûhânî hored ez 'ışk cû ân kût râ

Ekmek için can veriyorsun halbuki ekmek, can verilmeye layık değildir.

Can mânevî azık ile beslenir. Sen o gıdayı aşkta ara.

[5/5]

ببخشا بر دل مجروح ای جان
غلاف اندر بنه تیغ جفا را

Bebahşâ ber dil-i mecrûhem ey cân

Gılâf ender benih tîg-i cefâ râ

Ey can! Yaralı gönlümü bağışla, cefâ kılıcını kınına koy.

Ulu Ârif Çelebi Dîvânı'nda bulunan aşağıdaki beyitler tezat sanatına örnektir. Birinci beyitte میغوض ve محبوب , ikinci beyitte پر ve خالی , üçüncü beyitte ise مغلوب ve غالب kelimeleri kullanılmıştır.

[13/1]

گهی میغوض گردهم گاه محبوب
گهی طالب شوم من گاه مطلوب

Gehî mebğûz gerdem gâh maħbûb

Gehî tâlib şevem men gâh matlûb

Bazen buğzedilen biri olurum, bazen sevilen. Bazen isteyen olurum,
bazen istenilen.

[13/2]

گهی بر نفس غالب می شوم من
گهی او غالب و من گشته مغلوب

Gehî ber nefş gâlib mî şevem men

Gehî û gâlib u men geşte mağlûb

Ben bazen nefsimde galip olurum, bazen de o gâlib olur, ben mağlup.

[13/5]

گهی من همچو نی خالی و گه پر
گهی سرمست و حیران گاه مجذوب

Gehî men hemçu ney hâlî vu geh pur

Gehî sermest u hayrân gâh meczûb

Bazen ney gibi boş, bazen dolu. Bazen sarhoş ve şaşkın, bazen
cezbeliyim.

Aşağıdaki birinci ve ikinci beyitlerde ayet, üçüncüsünde ise hadisten iktibas sanatına örnekler bulunmaktadır:

[4/7]

ملک خو باش و انسان آن دمی شو

بهیل از گاو و خر بل هم اضل را

Melek-hû bâş u insan ân demî şev

Behil ez gâv u har bel hüm edal râ

Melek huylu ol zira o zaman insan olursun. “Hatta onlar daha sapıktırlar¹²⁶” zümresinden olan öküzü eşeği bırak.

[122/5]

چه روشنی که درین خاکدان فکند چو کرد

نظر ز منظره قاب قوس او ادنی

Çe rûşenî ki derîn hâkdân fikend çu gerd

Nazar zi manzara-i “Kâbe kavs ev ednâ”

Ne aydınlıktır ki, “Yarım yay veya biraz daha yakın¹²⁷” manzarasına, bu dünyadan toz gibi bir bakış attı.

[95/5]

امر “موتوا قَبْلَ مَوْتِ” بشنو از صدر صدور

در عدم رو تا مگر هستی توانی یافتن

Emr-i “mûtû kable mevtin” bişnev ez-sadr-ı sudûr

Der-‘adem rev tâ meger hestî tevânî yâften

“Ölmeden önce ölünüz” emrini, yücelerin yücesinden işit. Varlığı bulabilmek için yokluğa doğru git.

Aşağıdaki beyitlerde ise reddü’l-kâfiye sanatı bulunmaktadır:

[16/1]

دلی که با غم عشق تو آشنایی یافت

میان دجله ظلمات روشنایی یافت

Dilî ki bâ gam-i ‘ışk-ı tû âşinâyî yâft

Meyân-ı Dicle-i zulmât rûşenâyî yâft

Senin aşkının gamıyla tanışıklık bulan gönül, karanlıklar Dicle’inde aydınlık buldu.

126 Arâf Sûresi, 7/179.

127 Necm Sûresi, 53/9.

[40/10]

رموز علم و عقل و شرع و دین را
ز مرد فارغ و حیران مجوید

Rumûz-i 'ilm u 'akl u şer' u dîn râ
Zi-merd-i fâriğ u hayrân mecûyîd

İlim, akıl, şeriat ve dinin alametini, bağlardan kurtulup şaşkınlamış
kişiden aramayın.

[23/3]

باغ و راغ دشت و سحراب و بحر و چوب و سنگ
شاخ و برگ و خار و ورد و گلبن و گزاری مست

Bâğ u râğ-ı deşt u sahrâ berr u bahr u çûb u seng
Şâh u berg u hâr u verd u gulbun u gulzâr mest

Bahçe, çayır, ova, çöl, kara, deniz, ağaç, taş... Dal, yaprak, diken, gül,
fidan, gül bahçesi sarhoş.

Aşağıdaki beyitlerde ise tekrîr sanatı göze çarpmaktadır:

[100/9]

چشم بد باد ای صنم دور از رخت

زانکه جان جان جان جان تو

Çeşm-i bed bâd ey sanem dûr ez-ruhet

Zânki cân-i cân-i cân-i cân-i tû

Ey güzel! Kötü göz senin yüzünden uzak olsun. Zira sen canın canının
canının canısın.

[3/16]

ذره که بُد پیشِ قرصِ آفتاب

کو هما کو پشه کو گل کو خدا

Zerre ki bud pîş-i kurs-i âfîtâb

Kû hümâ kû peşşe kû gül kû Hudâ

Güneş yuvarlağının yanında zerre de kim oluyor? Hümâ nerede, sivrisinek
nerede, gül nerede, Hüdâ nerede¹²⁸!?

128 Güledeki güzellik nerede, Allah'ın güzelliği nerede? Gül bir müddet içindir, sonra solar. Oysa Allah'ın vech-i cemli bâkîdir, ebedîdir.

[3/29]

ناخوشیها را برون کن از درون
دل ربا شو دل ربا شو دل ربا

Nâ-hoşîhâ râ berûn kun ez derûn

Dil-rubâ şev dil-rubâ şev dil-rubâ

Hoş olmayan şeyleri içinden çıkar. Gönül kazanan ol, gönül kazanan ol,
gönül kazanan.

Ayrıca, Ulu Ârif Çelebi Dîvânî'nda bulunan 21. Gazelde reddü'l-matla sanatı bulunmaktadır:

[21/1]

جهان غلام هوا و هوا غلام منست
همیشه خنک سعادت مطیع و رام منست

Cihân gulâm-ı hevâ vu hevâ gulâm-ı menest

Hemîşe hunek sa'âdet mutî' u râm-ı menest

Dünya hevesin kölesi, heves benim kölemdir. Ne mutlu ki heves her
zaman bana bağlı, bana itaatkârdır.

[21/9]

ز عشق و صدق درون عارف این غزل گوید
جهان غلام هوا و هوا غلام منست

Zi-'ışk u sıdk-ı derûn 'Ârif în gazel gûyed

Cihân gulâm-ı hevâ vu hevâ gulâm-ı menest

Ârif içindeki doğruluk ve aşkla şu gazeli söylüyor: Dünya hevesin kölesi,
heves benim kölemdir.

ULU ARİF ÇELEBİ DÎVÂNİ METNİ HAZIRLANIRKEN KARŞILAŞTIRILAN NÜSHALARIN TAVSİFLERİ

Ulu Ârif Çelebi Dîvânı üzerinde çalışırken, yurt içi ve yurt dışında bulunan çeşitli kütüphanelere ait nüshalar taranmış, internet sayfaları üzerinde çeşitli araştırmalar yapılarak dünyanın herhangi bir kütüphanesinde başka bir nüshasının olup olmadığı araştırılmıştır. Bu araştırmalar sonucunda sadece üç nüshaya ulaşılabilmektedir. Bu nüshalardan biri, Ulu Ârif Çelebi'nin şiirlerinden yapılan bir seçme şiir kitabıdır, diğer iki nüsha ise tamdır. Bu nüshaların özellikleri şu şekilde gösterilebilir:

1- Dîvân-ı Ulu Ârif Çelebi: Esas nüsha olarak aldığımız bu Dîvân, Konya Mevlânâ Müzesi yazmaları arasında 2600 numara ile kayıtlı olup, kenarı zencirek cetvelli koyu kırmızı, iç tarafı ebrî kaplı yumuşak meşin ciltlidir. Eser 60 yapraktan oluşmaktadır ve 20,5x13-15,9x9,8 cm. ebatlarındadır. Yazı çeşidi ta'lik, her sayfa 17 satır ve her satırda bir beyit vardır. Başta güzel bir tezhip mevcuttur. İlk iki sayfada kalın altın cetvel ve surh cetvel vardır. Mısra araları, ortası yaprak motifleriyle süslü iki cetvelle ayrılmıştır. Diğer sayfalar bir surh cetvelle, siyah cetveller içinde ve altın cetvelle çerçeveli, şiir başları ufki altın cetvelle ayrılmıştır. Gazellerin başlarında، وله رضى الله عنه، وله ايضا، طاب الله مثواه، وله قدس الله سره العزيز، وله قدس الله تعالى سره الاعلى، وله نور الله تعالى مرقده، وله انار الله تعالى هذا... gibi Arapça cümleler ve dualar bulunmaktadır. Kapak yaprağında، هذا افندى بخط پچوى شيخ احمد افندى مۇتعاڧىتمللىك كايىت و مۇھۇرلىرى ئارىسىدا، Peçevî Ârif Ahmed'in torunu Abdurrahman

Necibî'nin Ârif Ahmed soyundan Muhammed Nebîl'in yazıları vardır. Ayrıca Galata Kule Kapısı Şeyhi Abdülbâkî Efendi'nin de temellük kaydı ve "Her kemâl ile mükemmel ola Abdülbâkî" yazılı Türkçe mührü de bulunmaktadır.

Bu Dîvân'da 126 gazel ve 81 adet rubâî mevcuttur. Yalnız vr. 59a'da bulunan rubâî tek beyittir.

Baş: پنبه ز گوش دور کن پرده ز دیده برگشا مسکن عاریه بهل مرجع اصل خود بیا
Sonu: تم امید دراز کیسه مدوز آنچه دوزی بمرگ زو بدرد

Ferağ kaydı: تم تحریر الدیوان الشریف عن ید اعجز الوری درویش احمد المولوی فی سنه .تسع عشر و مائه و الف

Görüldüğü üzere Ulu Ârif Çelebi Dîvânı'nın bu nüshası 1119/1707 tarihinde, Mevlevî derviş Ahmed tarafından istinsah edilmiştir. Ketebede احمد المولوی ibaresinden sonra ای الصوفیه وی ilave edilmiştir.

2- İkinci Nüsha: Süleymaniye Kütüphanesi, Pertev Paşa Bölümü 509 numarada yer alan Menâkibu'l-ârifin adlı eserin kenarında bulunan, Ulu Ârif Çelebi Dîvânı'ndan seçme manzûmelerdir. Seçilen bu manzûmeler, eserin 176b-217a yaprakları arasında bulunmaktadır. Bu eser, mıklepli, zencirekli, şirazeli, orta şemseli kırmızı bir meşin cilde sahiptir. Yazı, parlak beyaz bir kağıda yazılmıştır. Eserin tümü 217 yaprak olup, 20x9,5-15,5x9,5 cm. ebatlarındadır. Kitabın ortasında yer alan Menâkibu'l-ârifin'in metni 25 satırdır. Başlıklar surhla yazılmış, alt ve üstleri kırmızı çizgiyle belirlenmiştir. Ulu Ârif Çelebi Dîvânı'ndan yapılan seçmeler yaprak 176b'de, kenarda ve iki çizgi arasında ای منتخب از دیوان اولو عارف افندی قدس الله سره العزیز ibaresiyle başlanmaktadır.

ای جمالت در تجلی نور خورشید یقین آفرینها بر جمالت صد هزاران آفرین

Baş:

Sonu: دنیا مطلب عیشوه مخر جاه مجو کز دوست بر آبی و بدشمن برسی

Ferağ kaydı: تمت هذه الاسرار العارفين بفضل الله المفضل يوم الخميس سنة 1018
şeklindedir.

Bu nüsha, diğer iki nüshadan daha eksik olup 1018/1609 yılında yazılmıştır. Müstensihi belli değildir. Bu nüshada da gazellerin başında ve çerçeve içerisinde... gibi ibareler bulunmaktadır. 182a yaprağında, sayfanın ortasında مطهر فی الهی مصطفی ابن خادم الفقرا ibaresiyle başlanmaktadır. Ayrıca vr. 188b'de de beyitlerden önce خادم الفقرا ibaresiyle başlanmaktadır. Vr. 210a'da,

چگونه گویم کآن شه رفت از دنیی چو زوست زندگئ ما به دنیی و عقبی

در وفات حضرت ولد فرمود قدس الله سره العزيز
 ibaresi vardır. Vr. 207a'da yer alan ve aşağıdaki beyitle başlayan gazel de
 Sultan Veled'in gazellerinden biridir¹²⁹, bir karışıklık sonucu buraya alınmış
 olmalıdır:

ماه هفتم آسمانم ای پسر بیدار باش نور عرش فرشیانم ای پسر بیدار باش

Bu seçme nüshada Ulu Ârif Çelebi Dîvânı'nda bulunan 83 gazel ve 79
 rubai yer almaktadır.

3- Dîvân-ı Ulu Ârif Çelebi: Bu nüsha Ankara Millî Kütüphane'de 06 Hk
 53 numara ile kayıtlı olup sırtı tamir görmüş vişne rengi meşin, üstü siyah
 meşin kaplı müzehheb şemseli karton cilde sahiptir. 46 yapraktan oluşmaktadır.
 Kağıdı lekeli beyaz, melek fligranlıdır. Serlevha ve sözbaşları kırmızı,
 yazılar yeşil müzehheb cetveller içindedir. Bazı kenar yazıları kırmızıdır.
 Ebatları 17x10-23,5x16,3 cm.'dir. Baştaki numarasız yaprağın b yüzünde
 iki beyit bulunmaktadır. Sayfa kenarlarında çeşitli kayıtlar bulunmaktadır.
 Bu kayıtların, Yenikapı Mevlevîhânesi Şeyhi Abdülbâkî Dede'ye ait olduğu,
 kayıtların sonlarına doğru attığı imzadan anlaşılmaktadır. Kenar yazılarının
 çoğu Türkçedir. 1b-40b arasında gazeller yer almaktadır. Vr. 44a'nın ortasına
 kadar da rubailer bulunmaktadır. Daha sonra uzunca bir kaside bulunmaktadır.
 Vr. 1a'da Mehmed Ârif'in Zilkâde 1265/1848 tarihli temellük kaydı ile mührü
 vardır. Vr. 1a'da ise eski kütüphane mührü bulunmaktadır. İstinsah tarihi
 1236/1821'dir. Müstensihî, Çelebi Efendi'nin hocası Ali Vehbi'dir.

129 Bkz. Dîvân-ı Veled, 200-201.

METNİN OLUŞTURULMASI VE TERCÜMESİNDE İZLENEN YOL

Metnin oluşturulması için öncelikle bulunabilen kütüphane katalogları taranmış, internet yardımıyla katalogları elde bulunmayan Türkiye dışındaki kütüphanelerde bulunan eserler incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda Ulu Ârif Çelebi Dîvânı'nın yukarıda da bahsedilen üç nüshası tespit edilebilmiş, en eski ve kapsamlı nüsha olması dolayısıyla, Konya Mevlânâ Müzesi yazmaları arasında 2600 numara ile kayıtlı olan nüsha esas nüsha olarak belirlenmiştir. Bu nüshada görülen bazı yazım hataları diğer nüshalarla karşılaştırılarak düzeltilmiş, yapılan düzeltmeler ve nüsha farklılıkları dipnotlarda belirtilmiştir. Dipnotlarda gösterilen nüsha farklılıklarında Konya nüshası K harfiyle, Süleymaniye nüshası S harfiyle, Ankara Milli Kütüphane nüshası ise A harfiyle belirtilmiştir. Feridun Nâfiz Uzluk'un 'Ulu Ârif Çelebi'nin Rubaileri' isimli eseri de Rubâîler bölümünde yazma nüshalarla karşılaştırılmış, Uzluk'un tercüme ettiği bu eser de U harfiyle dipnotlarda gösterilmiştir.

Metinde geçen Kur'ân-ı Kerîm âyetlerine ulaşılması herkes için kolay olduğundan âyetin tümünün meâli verilmemiş, sadece Kur'ân-ı Kerîm'de bulunduğu yer sûre ve âyet numarası verilerek gösterilmiştir.

Ulu Ârif Çelebi Dîvânı yazma nüshadan metne aktarılırken, bugünkü imlâ kurallarına uygun olması gözetilmiş, Tahran Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyelerinden seçkin bir grubun imlâ kuralları hakkında kaleme aldıkları 'Nukâtî der-bâb-ı resmü'l-hattî-yi Fârsî' isimli esere uyulmaya çalışılmıştır.

Tercüme sırasında yorum yapılmamaya çalışılmış, metinde hangi kelimeler geçmişse tercümenin sadece o kelimelerden oluşmasına gayret edilmiştir. Rubâiler kısmının tercümesi konusunda Feridun Nâfiz Uzluk'un 1949'da yaptığı tercüme esas alınmış, sadece hafif değişikliklerle aktarılmıştır.

Metnin tercümesi esnasında bazı yerlerde açıklama yapma gereği duyulmuş, bu açıklamalar dipnotlarla gösterilmiştir.

BİBLİYOGRAFYA

- Can, Şefik, Hz. Mevlana'nın Rubailerini, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 2001.
- Değirmençay, Veyis, Funûn-i Belâgat ve Sınâât-ı Edebî, Erzurum, 2006.
- Eflâkî, Ahmed, Âriflerin Menkıbeleri, Çev.: Tahsin Yazıcı, Kabalcı Yay., İstanbul, 2006.
- Eflâkî, Ahmed, Menâkibu'l-Ârifin, I-II, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara, 1976.
- Gölpınarlı, Abdülbaki, Mevlana'dan Sonra Mevlevîlik, İnkılap ve Akak Yay., İstanbul, 1983.
- Hamamizade İhsan, Ömer Hayyam Rubailerini, Altın Kitaplar Yay., İstanbul, 1966.
- Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, Külliyyât-ı Şems-i Tebrîzî, Haz: Bedîüzzâmân-ı Furûzânfer, İntişârât-ı Emîr-i Kebîr, Tahran, 1372 hş./1993.
- Mevlânâ, Mesnevî, Çev.: Veled İzbudak, I-VI, Milli Eğitim Bakanlığı Yay., İstanbul, 1988.
- Sa'dî-i Şîrâzî, Gulistân-ı Sa'dî, Tashih: Ali Kûçekî, İntişârât-ı Mehtâb, Tahran, 1371 hş./1992.
- Sultan Veled, Dîvân-ı Veled, Uzluk Basımevi, Ankara, 1941.
- Sultan Veled, İbtidâ-nâme, Çev.: Abdülbaki Gölpınarlı, Konya, 2001.
- Tâhirü'l-Mevlevî, Edebiyat Lügatı, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1973.
- Ulu Arif Çelebi, Dîvân, Ankara Milli Kütüphane, Nr. 06 Hk 53
- Ulu Arif Çelebi, Dîvân, Mevlana Müzesi Kütüphanesi, Nr. 2600
- Ulu Arif Çelebi, Dîvân, Süleymaniye Kütüphanesi, Pertev Paşa Bl., Nr. 509.
- Uzluk, Feridun Nâfiz, Ulu Ârif Çelebi'nin Rubailerini, Tercüme: Feridun Nâfiz Uzluk, İstanbul 1949.
- Vanlıoğlu, Mehmet, Ulu Ârif Çelebi ve Dîvânının Tenkitli Metni, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Erzurum, 1991.

